

Kvælstofregulering frem mod 2030

Høring af forslag til Vandområdeplan 3 II

Lokal forankring

Peter Kaarup
9. januar 2025
Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Vandområdeplaner i høring

Regeringen sender plan for et bedre vandmiljø i høring

Med initiativer for knap 2,5 mia. kr. sætter regeringen gang i arbejdet for bedre miljø i vores vandløb og søer.

20.12.2024 | Aktuelt

Planerne er en forudsætning for, at Danmark kommer til at leve op til vandrammedirektivet og den kvælstofindsats, som er aftalt i Den Grønne Trepert.

En ny konkret plan for at sikre god tilstand i kystvande, vandløb, søer og grundvand ligger klar. De opdaterede vandområdeplaner 3 for 2021-2027 sendes i dag i høring.

Vandområdeplanerne er en vigtig brik for at implementere Den Grønne Trepert. Det er blandt andet i planerne, at landets kommuner kan se omfanget af, hvor indsatserne fordeles for både kystvande, vandløb, søer og grundvand. Det betyder også, at de såkaldte lokale treparter nu kan omsætte ord til handling i form af de omlægningsplaner for kvælstofindsatsen, der skal udarbejdes i 2025.

Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø

Vandområdeplanerne opdateres med aftalen om Grøn Trepert

"Aftale om implementering af et grønt Danmark", den politiske aftale, der udmønter Den Grønne Trepert, er nu blevet integreret i vandområdeplanerne for 2021-2027. De opdaterede vandområdeplaner sendes i offentlig høring i et halvt år.

20. december 2024

De opdaterede vandområdeplaner er et markant løft for vandmiljøet i forhold til de oprindelige vandområdeplaner, der blev offentliggjort i 2023.

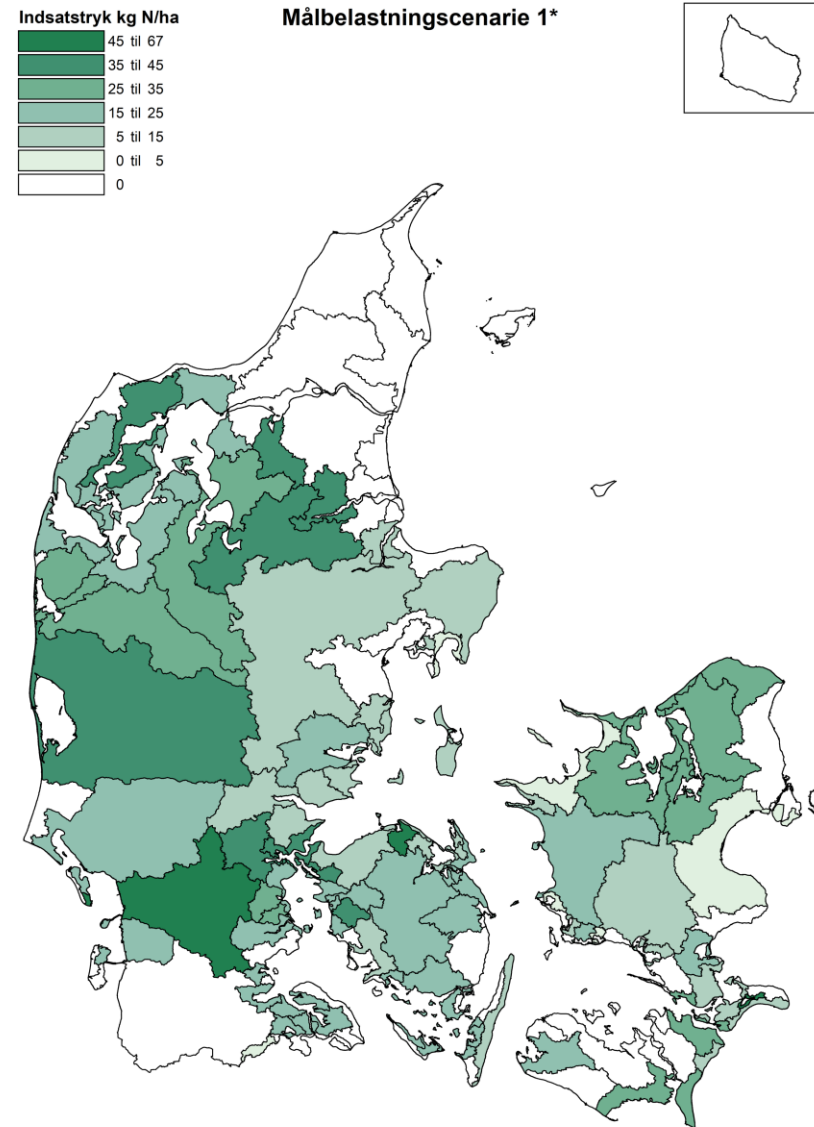
Indsatsbehov

Der er opgjort et indsatsbehov på 13.800 tons kvælstof pr. år. ved valg af scenarie 1 for målbelastningen (-Bornholm).

Fordelt på 108 oplande

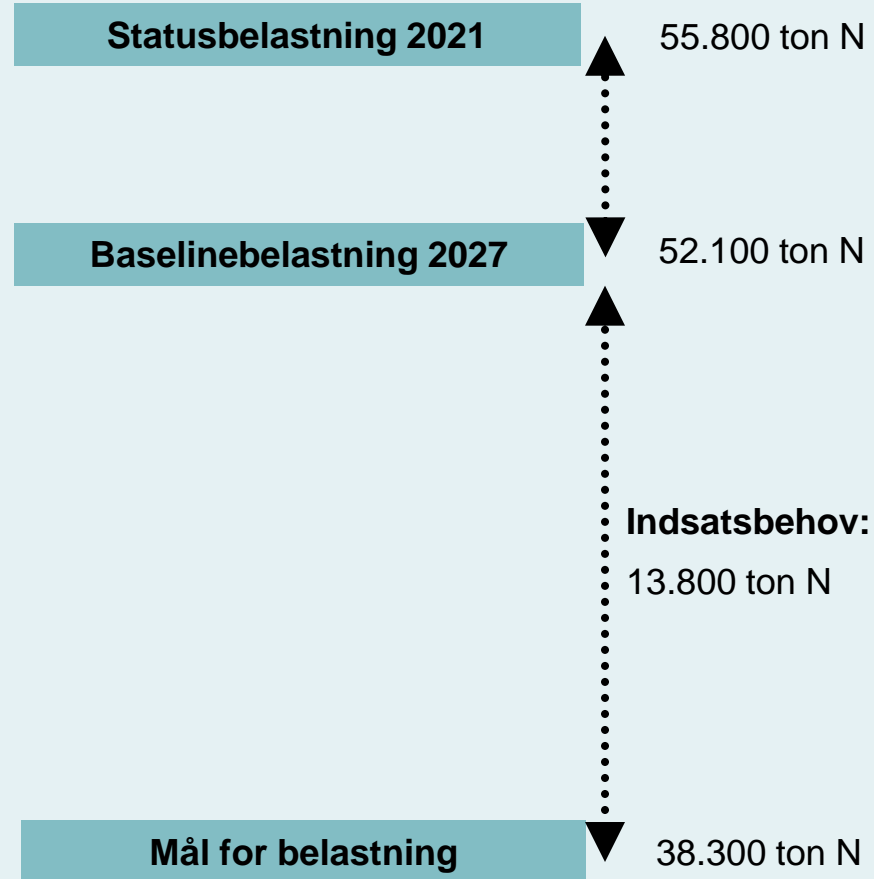
Mørk farve indikerer højt indsatsstryk

Hvide oplande uden indsatsbehov

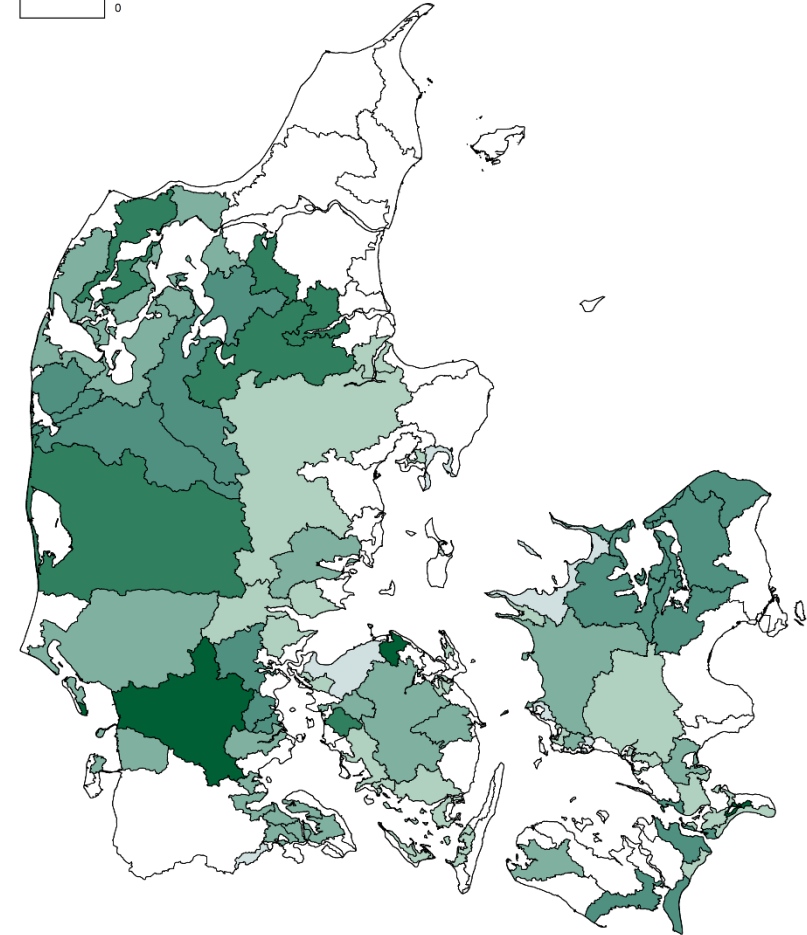
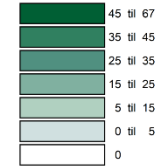

VP3 genbesøg

Målbælastnings-scenarie 1

kg N/ha

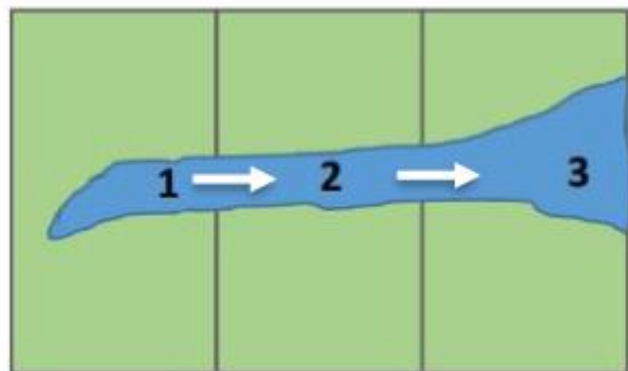
Opgøres for hvert af de 108 oplande

Kædeberegning

Indsatsbehovet til et delopland beregnes ud fra "kædeberegnede" indsats, hvor indsats til opstrøms kystvande også bidrager i forhold til dækning af indsatsbehovet til nedstrøms kystvande.

Nettoindsatsbehovet, som vist i nedenstående tabel, forudsætter således, at indsatsen til de opstrøms kystvande også gennemføres.

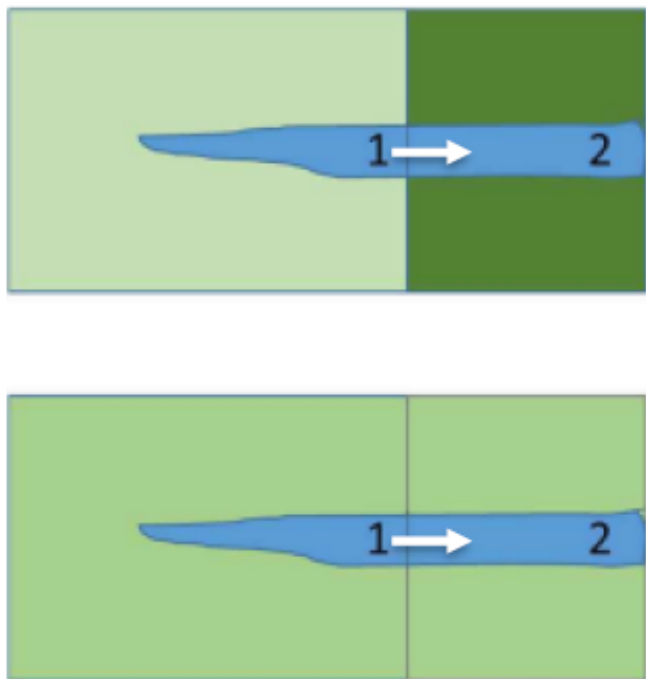

Kolonne\	Kyst 1	Kyst 2	Kyst 3
Baselinebelastning	50	80	140
Målbelastning	30	50	110
Indsatsbehov brutto	20	30	30
Indsatsbehov netto	20	10	0

Figur 1: Principskitse for beregning af kædeberegnede indsatsbehov.

Fordelt indsatsbehov

I de tilfælde, hvor indsatsstrykket er større til et nedstrøms kystvand end til et opstrøms udjævnes indsatsen. Benævnes "fordelt indsatsbehov".

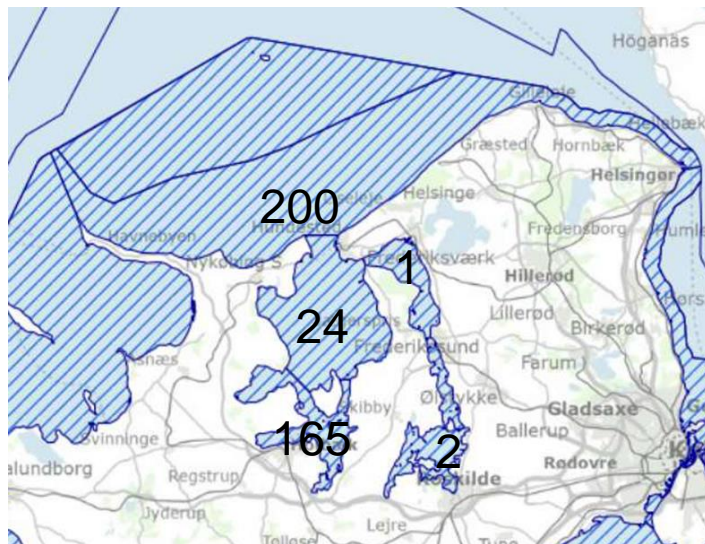

Figur 2: Principskitse for beregning af udjævnet indsatsbehov. Større indsatstryk (kg N/ha landbrugsareal opgjort til rodzonen) til det nedstrøms delopland til kystvand 2 fordeles således, at indsatsstrykket bliver ens i delopland 1 og 2, og således, at indsatsbehovet til begge kystvande dækkes. Indsatsen kan kun udjævnes, hvis nedstrøms indsatstryk er større end opstrøms.

Indsatsbehovet præsenteres i bilag 1 til Vandområdeplanen

Bilag 1.1				Kvælstof - helopland				Kvælstof - delopland		
Netværk	Kystvand helopland		Nedstrøms kystvand	Areal, helopland	Status-belastning	Baseline-belastning	Mål-belastning	Brutto-indsatsbehov	Netto-indsatsbehov	Fordelt indsatsbehov
ID	ID	Navn	ID	km2	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år
200	165	Isefjord, indre	24	645,5	974,2	907,4	583,9	323,6	320,0	542,9
200	24	Isefjord, ydre	200	766,3	1.130,0	1.054,6	742,3	312,3		47,1
200	2	Roskilde Fjord, indre	1	448,9	470,2	449,5	425,4	24,1	22,7	135,6
200	1	Roskilde Fjord, ydre	200	1.178,1	986,9	934,0	615,8	318,2	294,5	181,5
200	200	Kattegat, Nordsjælland		2.324,0	2.560,0	2.411,9	1.396,4	1.015,5	377,0	107,0

Kvælstofeffekten af fosforbaselineeffekter er indregnet i nettoindsatsbehov for kvælstof vha. kystvandsspecifikke fosfor-til-kvælstof-omregningsfaktorer. Indsatsen er udjævnet i de tilfælde, hvor indsatsstrykket (kg N/ha markareal opgjort til rodzonen) er større til et nedstrøms kystvand end til et opstrøms

Virkemidler

Indsatsbehovet skal løftes via

- Udtagningsindsats
- Markregulering
- Indsatser finansieret via EU's fælles landbrugspolitik (CAP)
- Spildevandsindsatser (der først fastlægges i de endelige vandområdeplaner)

Bemærkninger til virkemidlerne

Udtagningsindsats

De lokale treparter skal igangsætte omlægningsplaner, hvor udtagning er hovedmotoren. Arealomlægningen indebærer bl.a. udtagning af kulstofrige lavbundsjord, ny skov samt støtte til øvrig arealomlægning, herunder vådområder og ekstensivering.

Målrettet regulering og ny reguleringsmodel

Den målrettede regulering fortsætter frem til og med 2026 med en effekt på 3.500 tons.

Fra 2027 erstattes den nuværende målrettede regulering af ny udledningsbaseret markregulering.

Medio 2026 gøres der status over fremdriften i arealomlægningen i hvert enkelt vandopland for at kunne fastlægge markreguleringen for 2027. I takt med at arealomlægningen realiseres udfases markreguleringen gradvist.

CAP

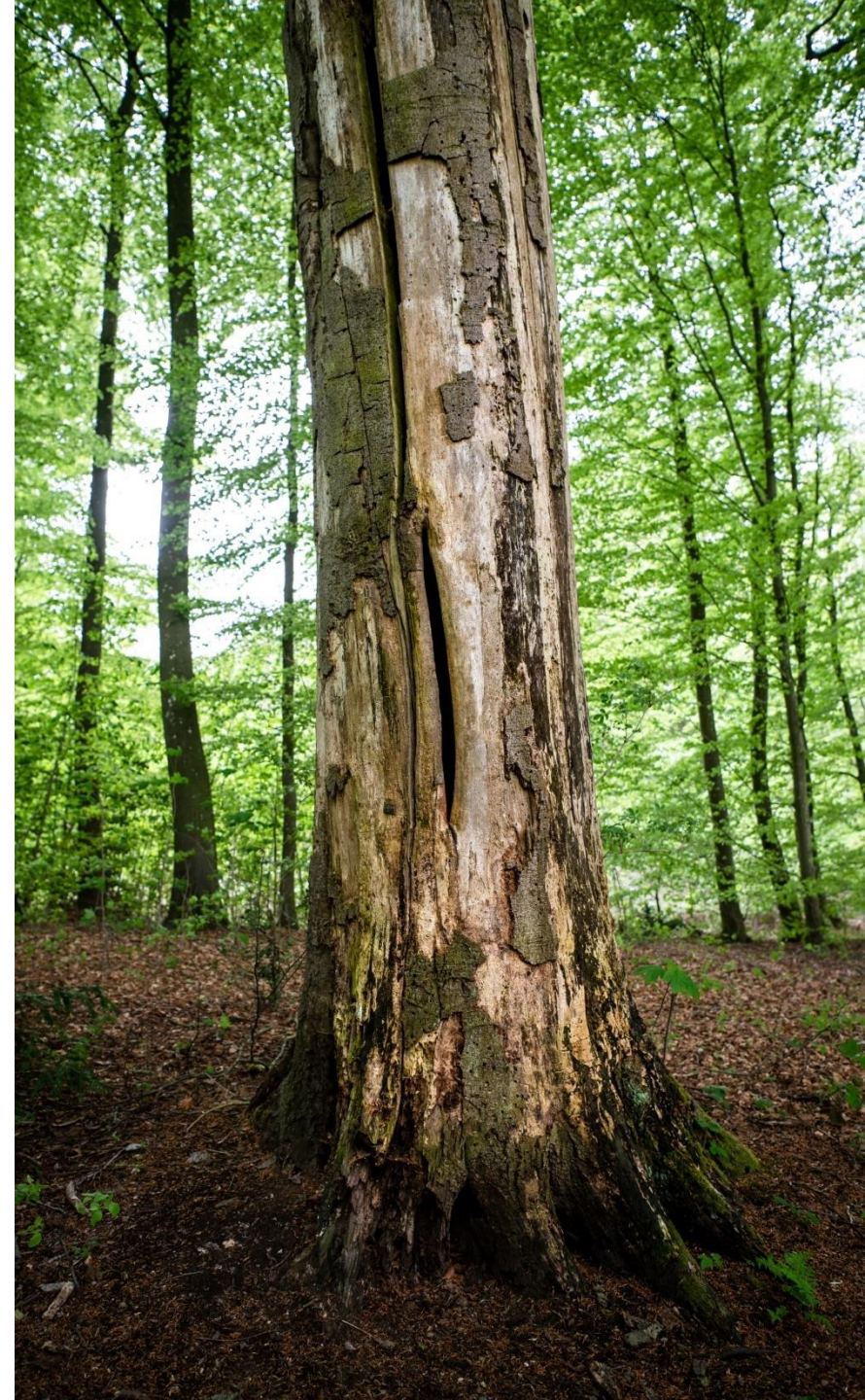
En række tiltag fra eco-schemes for biodiversitet og miljø- og klimavenligt græs samt udlæg af ikke-produktive elementer vurderes at reducere udledningen af næringsstoffer med en samlet effekt på ca. 1.200 ton kvælstof i kystvandene.

Spildevandsindsats

Regeringen vil indgå aftale med de kommuner, hvor der er et potentiale for at nedbringe udledning af næringsstoffer fra spildevand. I høringsversionen af vandområdeplanen angives derfor ingen spildevandsindsats, denne vil blive indarbejdet i den endelige vandområdeplan på baggrund af den politiske beslutning herom.

Omlægningsplaner og lokal forankring

- Hver af de 23 lokale treparter planlægger og gennemfører omlægningsindsatsen inden for den enkelte treparts geografi.
- Planlægningen sker i samarbejde mellem parterne i treparten.
- Ansøgte projekter og skitseprojekter samles i en **omlægningsplan** for den enkelte trepart.
- Ultimo 2025 godkender og afleverer hver lokal trepart en omlægningsplan. Planen viser de planlagte indsatser i den enkelte lokale trepart og effekterne heraf.
- Den andel af planen, der angår den enkelte kommune, principgodkendes af kommunalbestyrelsen.
- Ved godkendelsen oplyses kommunerne om status for målopfyldelse for **kvælstof** i de lokale deloplande og kystvandsnetværk.
- For de deloplande, der ikke har målopfyldelse, træder ny markregulering i kraft fra 2027.
- Kystvandråd kan nedsættes i oplande med indsatsbehov af en væsentlig størrelse. Ansøgningsrunde forventes åbnet primo 2025.

Virkemidlernes effekt er foreløbig fordelt i bilag til Vandområdeplanerne

Bilag 1								CAP	Markregulering og udtagningsindsats*	
Netværk	Kystvand delopland		Nedstrøms kystvand	Areal, delopland	Status-belastning	Baseline-belastning	Fordelt Indsats-behov, jf. bilag 1.1	CAP, sum af effekter	Foreløbig indregning af markregulering (6.500 ton N)*	Foreløbig indregning af udtagningsindsats*
ID	ID	Navn	ID	km ²	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år
200	165	Isefjord, indre	24	645,5	974,2	907,4	542,9	28,2	263,4	330,0
200	24	Isefjord, ydre	200	120,8	155,8	147,2	47,1	2,5	19,4	
200	2	Roskilde Fjord, indre	1	448,9	470,2	449,5	135,6	7,3	66,3	62,0
200	1	Roskilde Fjord, ydre	200	729,2	516,7	484,5	181,5	9,8	73,3	98,5
200	200	Kattegat, Nordsjælland		379,6	443,1	423,3	107,0	5,5	41,9	6,2

Fordelingen mellem markregulering og udtagningsindsats er foreløbigt indregnet som markregulering med en kvælstofeffekt på 6.500 ton N.

Dette medfører, at der er oplande, hvor markreguleringen (6.500 ton N) løfter indsatsbehovet. De lokale treparter skal dog fortsat igangsætte omlægningsplaner med udtagning som hovedmotoren.

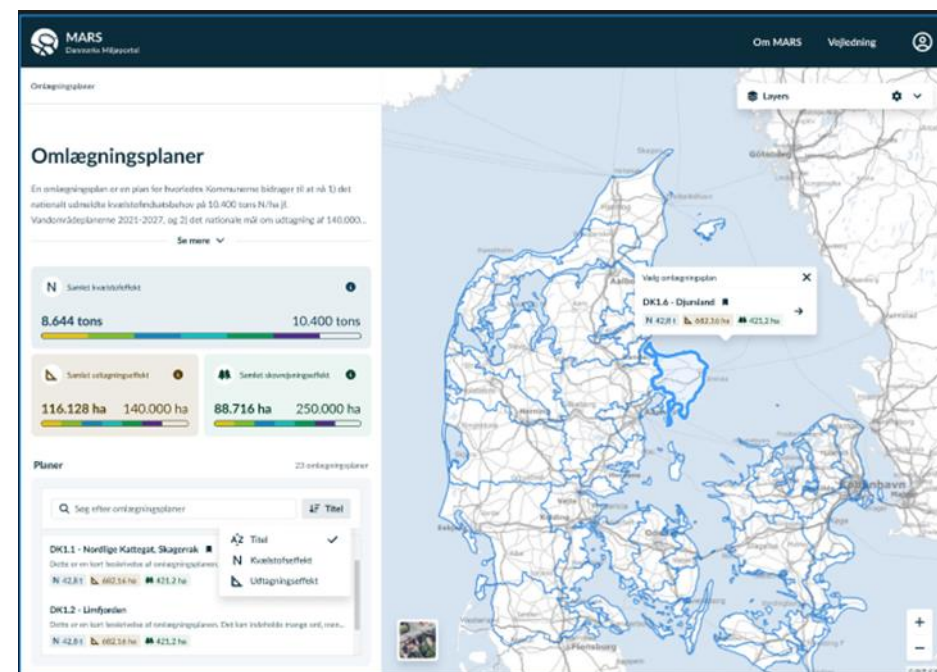
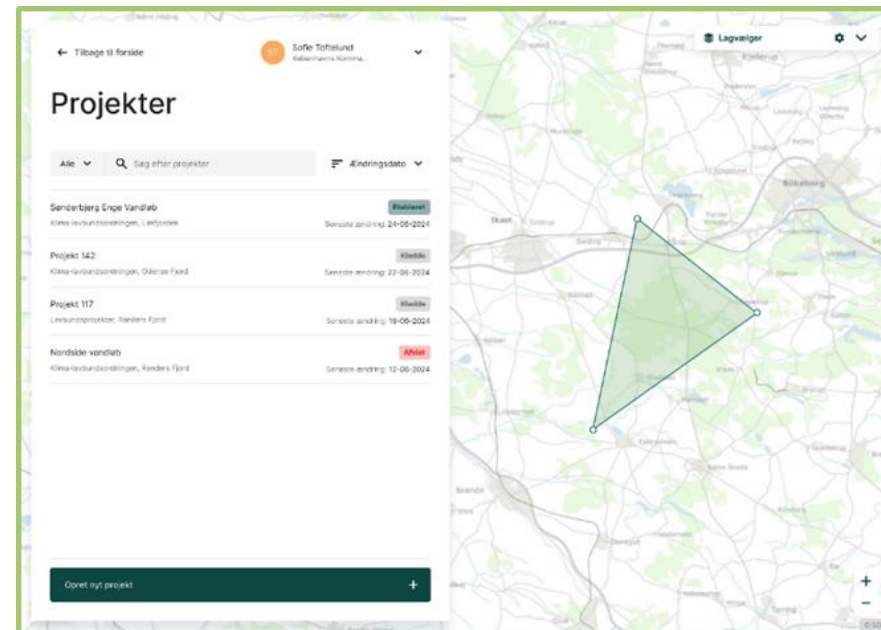
De lokale treparter skal således planlægge med at kunne løfte det samlede indsatsbehov med udtagning. I takt med at nye oplysninger relevante for indsatsplanlægningen tilvejebringes, vil de lokale treparter blive orienteret.

Et digitalt værktøj til den lokale planlægning

Den korte version:

- Multifunktionel Areal RegiStrering (MARS)
- MARS er en digital platform til:
 1. udarbejdelse af omlægningsplaner
 2. screening og ansøgning af konkrete arealprojekter (udtagning, skovrejsning, mv.)
- Bygger videre på kendte platforme og projekter (fx udtagning.dk, transparenhjemmesiden og projekt online-VOP).

Januar 2025: MARS, version 1.0

Et screeningsmodul, der er tilgængeligt for alle, og kan anvendes til at foretage screening af et givent areals udtagningspotentiale.

Et planlægningsmodul, som er et værktøj til udarbejdelse af omlægningsplaner. Det kræver login at få adgang til modulet. Det er muligt at oprette skitseprojekter, hvor der anvendes nøgletal til at bestemme effekten. I modulet vises også allerede etablerede og ansøgte projekter inden for hver kystvandsgruppe rapport.

Et statusmodul, der viser status på udtagnings- og kvælstofindsatsen samt skovrejsning, nationalt og lokalt for de lokale treparter.

Marts 2025: MARS, version 2.0

Et ansøgningsmodul, hvor man som ansøger (kommuner, private og Naturstyrelsen) kan indtegne og holde styr på egne projekter. I version 1 understøttes primært Klima-Lavbundsordningen og VKP-projekterne.

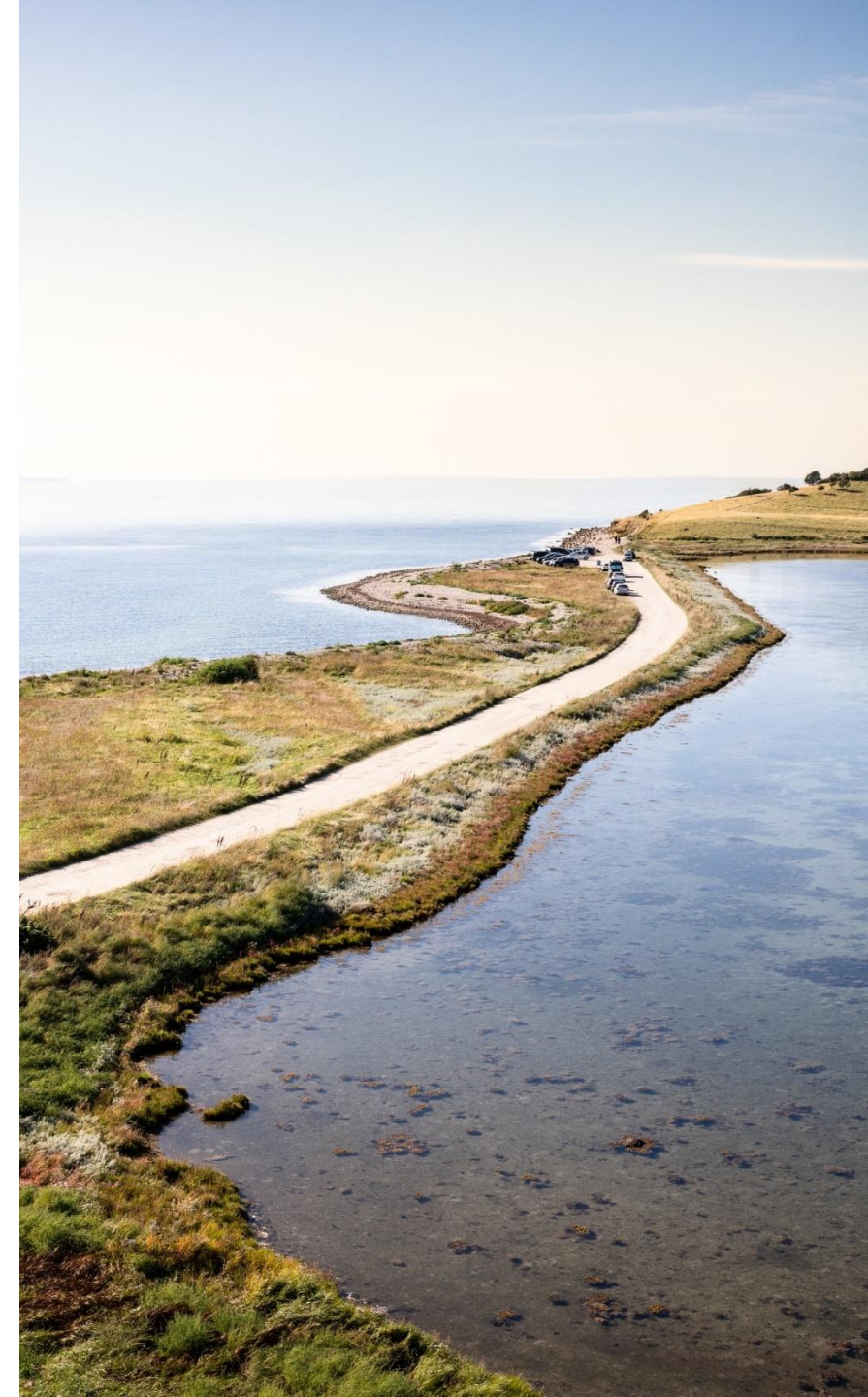

MARS – hvilke effekter følges hvordan?

- MARS registrerer automatisk projekternes effekter på **kvælstof**, udtagning af kulstofrige **lavbundsjord** samt **skov** for de lokale treparter og kommuner.
- Dermed kan man følge hvordan den lokale omlægningsindsats bidrager til de nationale mål fra vandplaner og trepartsaftale.

Kvælstof

- MARS opgør automatisk kvælstofeffekten af de lokale treparters planer og projekter i 37 hydrologisk sammenhængende områder (kystvandsnetværk) bestående af de 108 deloplande. Effekterne sammenholdes med indsatsbehovet.
- Herved sikres sammenhæng til vandplanlægningen og de genbesøgte vandplaner for 3. planperiode.
- SGAV følger løbende status for kvælstofindsatsen i forhold til indsatsbehovet i kystvandgrupperne og oplyser de lokale treparter herom. Kommunerne kan også selv tilgå status på kvælstofindsatsen og påvirke denne med yderligere arealomlægning.

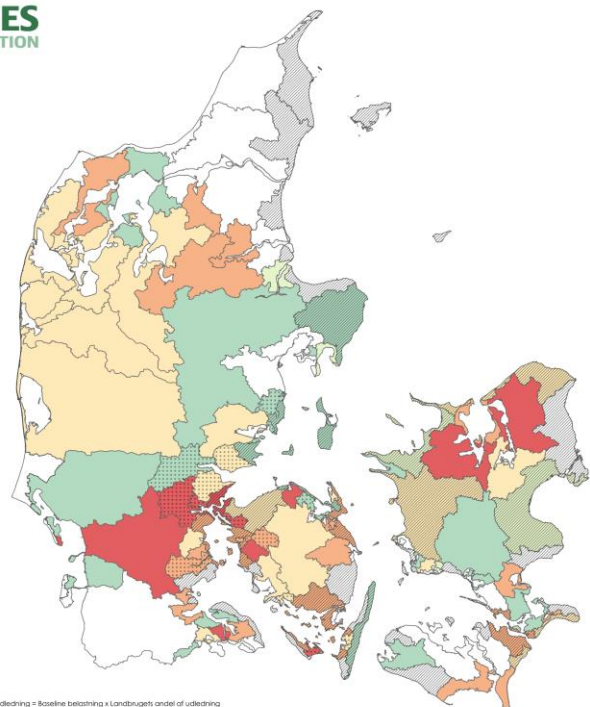
Tak for opmærksomheden

Kvælstofindsatser Landbrugspolitisk set

Indsatskravene

- L&F accepterer konklusionerne fra det internationale ekspertpanel i 2023. Vi har brug for ro om indsatskravene!
- Derfor stærkt kritiske over for valget af scenarie 1 indtil 2029.
 - Giver ikke ro - giver ikke mening.
- Oplande hvor det ikke er muligt at nå i mål, her er den faglige diskussion selvfølgelig ikke forbi.

SEGES
INNOVATION

Second Opinion (Scenarie 1 ekskl. Bornholm)
Krav til reduktion af landbrugsbetinget udledning

- Over 80 %
- 60 til 80 %
- 40 til 60 %
- 20 til 40 %
- 1 til 20 %
- Uændret
- Oplande påvirket af interkalibrering
- Oplande indirekte påvirket af interkalibrering

Landbrugsbetinget udledning = Baseline belastning x Landbrugets andel af udledning
Reduktion af landbrugsbetinget udledning = Reduktionskrav x Landbrugsbetinget udledning
Kildeopstilling er fra Aarhus Universitet, baseret på Vandomsudsigtplan 2021-2027

Centrale punkter set med landbrugsbriller

- Arealomlægningen skal kunne håndtere hele indsatskravet.
 - Måltrettet regulering kan derved afskaffes og landbruget "sættes fri" på de robuste jorder.
- Indsatser er frivillige, men stærke incitamenter for at deltage.
- Myndigheder har handlepligt og skal sikre smidig håndtering af projekter.
- Ny reguleringsmodel, op til braklægningspunktet, optimerer effekten af regulering.

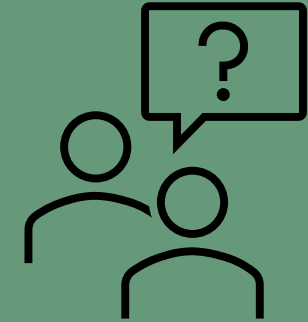
Lokale treparter - udtagningssporet

- Vigtigt for succesraten at lokale kræfter udarbejder omlægningsplanerne.
- Lokal viden >> nationale rapporter

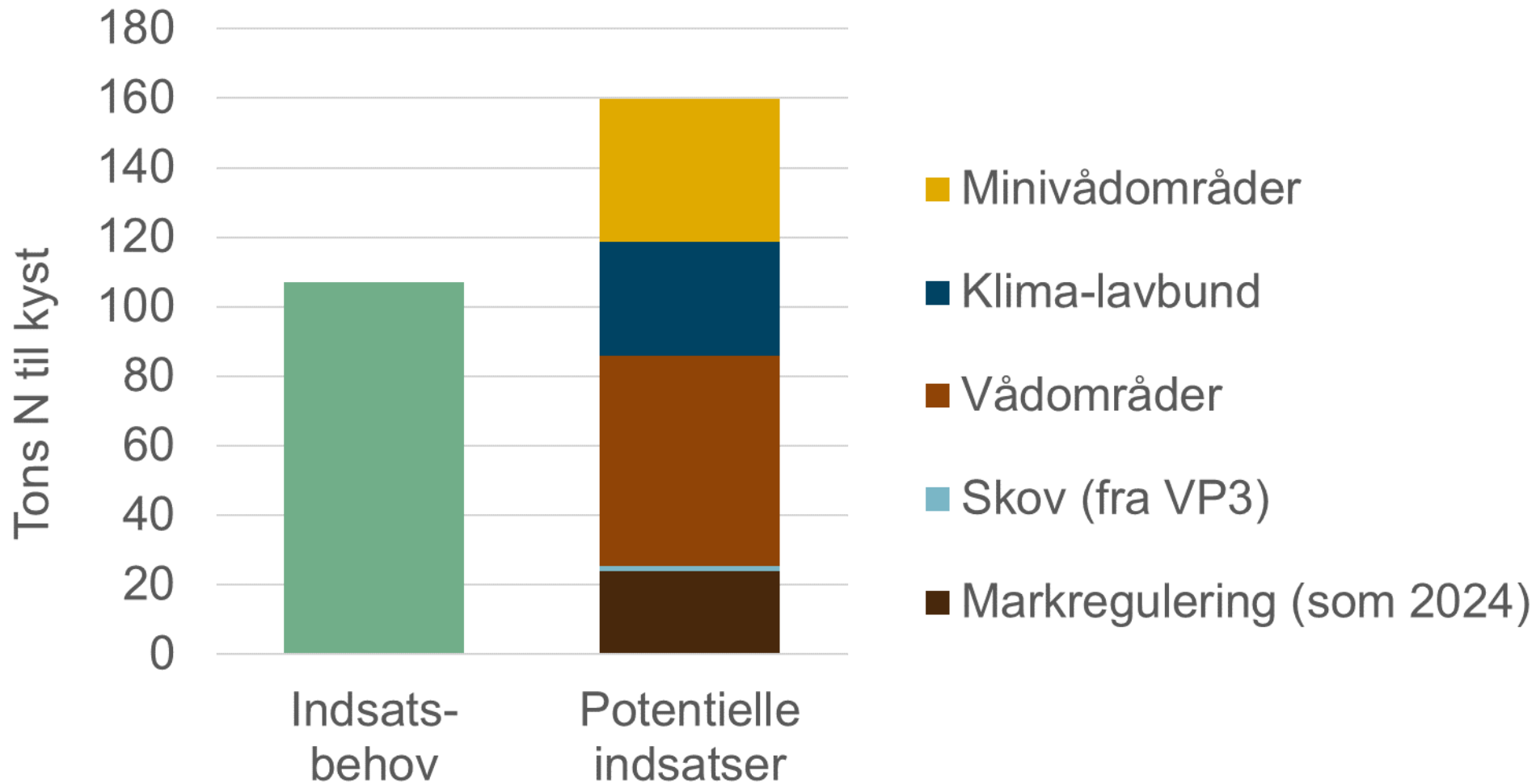
- Hvor der er "plads" til at vælge virkemidler, kan det – måske – gå nemt.
- Prioritering af virkemidler kan være afgørende for, om målet kan nås.

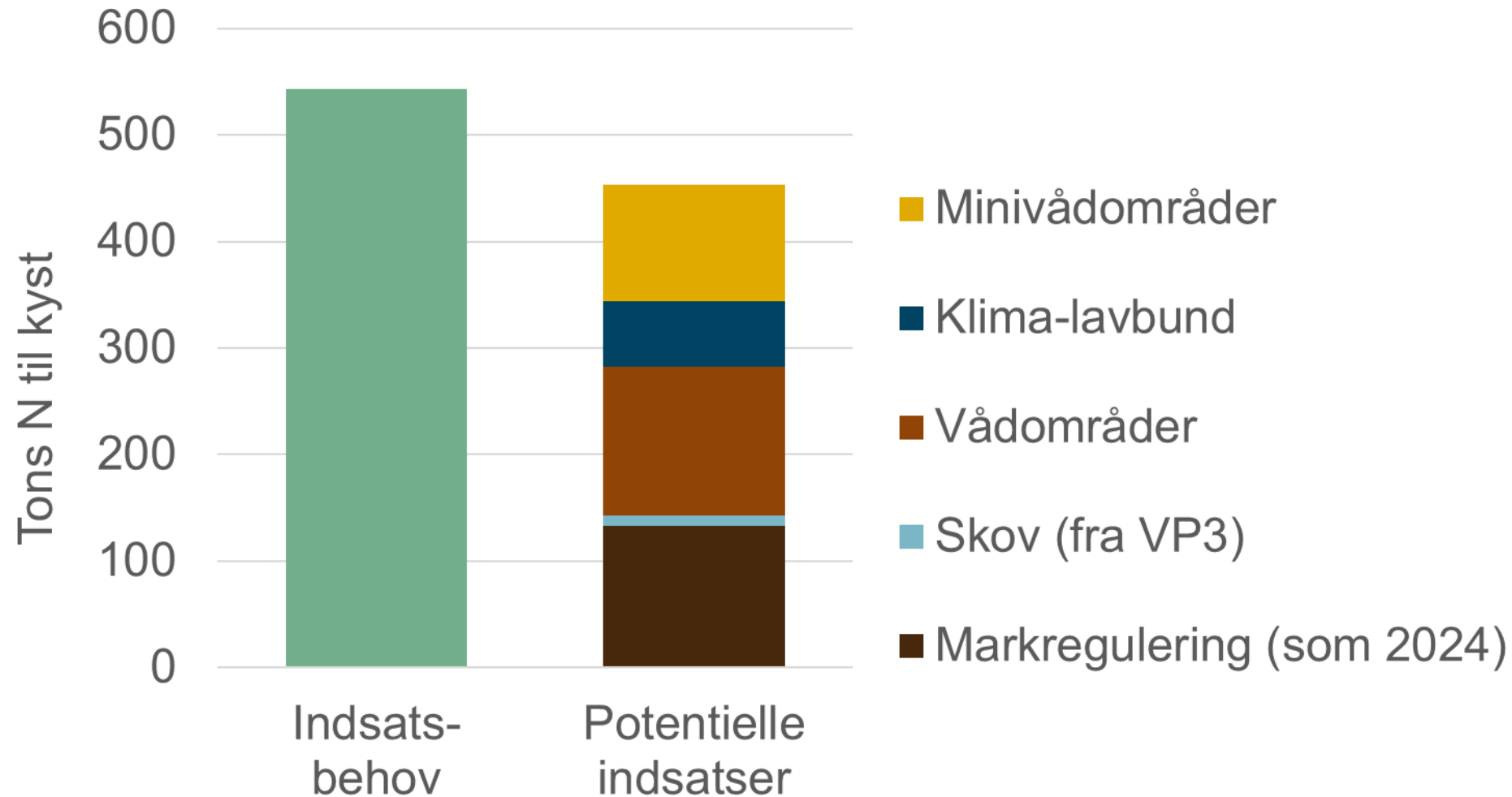
- Men hvad gør vi, hvis kommune og landbrug vil noget forskelligt?
- Hvad er DN's rolle?
- Hvem har ansvar for enighed?

Kattegat, Nordsjælland

Isefjord indre

Kystvandråd

- En vigtig mulighed, hvor det er svært at nå i mål.
- Kystvandråd kan udfordre – og dermed også kvalitetssikre indsatskravene.
- Kystvandråd kan afdække andre måder at nå i mål – lokale udfordringer og dermed løsninger?
- Mulighed for at afprøve nye virkemidler er meget vigtig. Alt, alt for træg en proces at få godkendt på anden vis!
- Afgørende at kystvandrådenes resultater **inddrages** og **anvendes**.

Reguleringssporet

- Helt centralt at regulering skal kunne undgås ved hjælp af arealomlægning.
- Et vist niveau af regulering kan være ønskelig, det er op til landbruget lokalt via repræsentation i lokale treparter.
- Hvor regulering ikke kan undgås: Braklægningspunktet sætter grænsen.
- Ny reguleringsmodel skal sikre bedst mulig miljøeffekt af reguleringen og manøvredygtighed for landbrugeren.

Tak.

Marie Østergaard
Chefkonsulent

mvan@lf.dk
Tlf. 9397 4913

Landbrug & Fødevarer

